

Tenha Dergi

YIL 2

SAYI 10

MAYIS 2025

Nisan 2025

Yıl: 2

Sayı: 10

ISSN

3062-0139

İmtiyaz Sahibi

Nizamettin AKSAKAL

Yazı İşleri Müdürü

Dr. Enes BAŞAK

Genel Yayın Yönetmeni

Murat AKSOY, Dr. Enes BAŞAK

Editörler

Murat AKSOY, Mustafa Mahir HİNTÖĞLU, Dr. Enes BAŞAK

Kapak Tasarımı

Murat AKSOY

Yönetim Yeri

Büyük Sanayi Cad., Elif Sok., No 7/197, İskitler, Altındağ/ANKARA

Baskı

Kitap Say Matbaa, Sertifika No 51819

Büyük Sanayi Cad., Elif Sok., No 7/197, İskitler, Altındağ/ANKARA

Telefon 0312 434 0060

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	5
Okul Öncesi Eğitimin Önemi	6
Fatih KURT	
İlk Okuma Yazma Öğretiminde Oyun Temelli Öğretimin Önemi	6
Hatice OKUYUCU	
Anne Babanın Çocuk Üzerindeki Görevleri	8
Hicran KORKMAZ	
Anadolu Liselerinde Yaşanan Disiplin Sorunlarının Çözümü Ve Önlenmesine Yönelik Uygulamalar	10
İbrahim GÜLMEZ	
Dijital Çağ'da Öğrenci Olmak	13
Mehmet Barış İPEK	
Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Okul Yöneticileri Ve Öğretmenler İle İletişim Kurma Alışkanlıklarının İncelenmesi	14
Menşure Gökçe ASLAN	
Okul İklimi İle Öğretmen Failliği (Etkililiği) Arasındaki İlişki	15
Nihat VURAL - Ayşe VURAL	
Altın Kalplerin Hikâyesi	22
Nuray KEMİK	
Kamu Hizmetlerinde Ve Eğitim Kurumlarında Liyakat Ve Adaletin Önemi	23
Özgül ALTINGÜL MURAT	
Eşitlik Ve Adalet Arasındaki İnce Denge	25
Serya ÇETİNKAYA	
Çocuk Edebiyatı Ve Masal Terapi	29
Ahmet DİKİLİ	
Dil, İnsan, Toplum	30
Ahmet KURT	
Erasmus+ Perspektifinden Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar: Türkiye, İtalya Ve Hırvatistan Deneyimleri	31
Fatma Betül KARAMAVUŞ	
Eğitim Ve Teknoloji	33
Mehmet Faruk GÜNDÜZ	

Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Alanında Üretken Yapay Zekâ Uygulamaları: Etkin Bir Yardımcı	34
Ayhan TURA	
Sessiz Bir Çığlık: Teknoloji Bağımlılığı Ve Görülmeyen İhtiyaçlar	36
Aynur Mutlu AKAY	
Sessiz Çığlık: Görmezden Geline Başarılar	38
Emel PEKER	
Tek Harf	40
Hülya SEMİZ	
Platon'un Devlet'i, Thomas More'un Ütopya'sı Ve Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünya'sında Eğitimin İşlevi	41
Onur AKAY	
Öğretmenin İzinde	43
Orhan ÖZ	
Kiraz Çiçeği Hüzünlerim	44
Ülkü SÖYLEMEZ	
Talebemin Kalem	45
Ümmühan AKGÜL	
Seyir	46
Hande Elif YAVUZ	

ÖN SÖZ

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan ilköğretime başlayana kadar olan süreçte tabi olduğu eğitsel etkinlikleri ifade eder. Okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk yılları, çocuğun beden sağlığı, gelişim alanları ve kişilik yapısı için bir kritik dönemdir. Bu kritik dönemde bilişsel, sosyal-duygusal, fiziksel ve dil gelişimi alanlarının her birinin izlenmesi ve desteklenmesinin gerekliliğinin 20. yüzyılın başından itibaren anlaşıp kabul görmesi, okul öncesi eğitimin yalnızca ailenin sorumluluğuna bırakılamayacak kadar önemli olduğu düşüncesini yaygınlaştırmıştır.

Aile, insan yaşamında doğumdan ölüme kadar etkisi süren bir unsurdur. Anne babalar, çocuk için çevreye ve topluma uzanan bir köprü görevi görürler. Okul öncesi dönemde çocuk için birer model teşkil eden ebeveynlerin tutum ve davranışları çocuğun kişiliğinin temelini oluşturur.

Anne babalar ve öğretmenler, çocuğun sosyal rollerini yapılandırmasında etkili sosyal figürlerdir. Aile ve okul, çocuğun sosyal yönden şekillendirilmesini sağlayan sosyal güçlerdir. Çocuğun üzerinde özellikle yaşamının ilk yıllarında etkisi büyük olan bu unsurların tutarlılığı, çocuğun sosyalleşmesinin sağlayıcısıdır.

İletişim; bireyler arasında bilgi, duygu, düşünce paylaşımı amacıyla oluşturulan ilişkiler sistemidir. Bireyler, anlamlı ilişkiler geliştirmek, tutum ve davranışları değiştirmek amacıyla iletişim kurar. Etkili bir iletişim için anlayış ve memnuniyet önkoşulken, tutumları etkileme ve ilişkilerin gelişmesi de etkili iletişimin sonucudur.

Menşure Gökçe ASLAN

Devamı, dergimizin edebiyat dolu sayfalarında...

Dergimizde siyaset, terör propagandası veya ahlaki kriterlere uymayan yazılar ile intihal ve benzeri konularda sorunlu tespit edilen yazılara kesinlikle yer verilmemektedir. Dergimizde yer alan tüm yazılar titizlikle incelenmektedir ancak insan olmanın verdiği “hata yapabilme” durumu nedeniyle dikkatten kaçan noktalar olabilir. Böyle bir durumda yazının yasal sorumluluğu sadece yazarına ait olup derginin imtiyaz sahibi, yazı işleri müdürü ve editörler sorumlu değildir. Ayrıca hiçbir yazar, bir başka yazarın yazısından sorumlu değildir. Bu bilgilendirme metni tüm yazarlar tarafından dikkate alınmalıdır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ÖNEMİ

Eğitim insan hayatı boyunca her zaman önemlidir. Eğitimin planlı ve programlı olarak yapılan ve belirli bir program dahilindeki ilk aşaması okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi eğitim, insanın yaşam boyu sürdüreceği eğitimin başlangıcını ve temelini meydana getirmesi amacıyla oldukça önemlidir.

Ulusların tamamı gelecek nesilleri güvence altına alarak, gereksinim ihtiyacına göre insan gücünü geliştirmek ve kullanmak maksadıyla eğitime daha çok önem vermekte, daha çok memba ayırmaktadır. Eğitim aşamasında çocukların toplumla bütünlük sağlaması ve topluma yararlı yurttaş olarak yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için bilgi, beceri, yetkinlik kazanıldığı dönem okul öncesi devreden başlanarak devam edecek nitelikli bir eğitimle mümkündür.

1959 senesinde kabul gören Birleşmiş Milletler Çocuk hakları bildirgesi gereğince çocuklara, genel kültürünü ilerletmesine katkı sağlamak ve eşitlik temelli karşılaştırma gücünü, manevi ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştirerek topluma faydalı bir insanı olması için eğitim verilir. Dünyanın hangi ülkesinde doğmuş olursa olsun, her çocuk için beden, akıl ve ruh sağlığı iyi olacak şekilde büyüme, ilgi ve kabiliyetleri yönünde en üst sınıra kadar ilerleme haklarına sahiptir. Bu sebeple rastlantılara bırakılamayacak kadar kritik, bilimsel ve planlı bir düzenlenme ile okul öncesi eğitim hizmeti, tüm eğitim sistemlerinin en önemli ilk basamağıdır.

Okul öncesi eğitime uyum genel olarak çocuğun eğitim sürecine uyumunu da belirler. Uyum göreceli bir kavramdır. Uyum ve uyumsuzluk arasında nitelik olarak değil nicelik olarak bir fark vardır. Kişiler uyum çizgisinin bir tarafında olabilirler. Uyumsuz olarak görülen bireyler ileride uyum sağlayabilir ya da uyum sağlayan kişiler belirli durumlarda uyum göstermeyebilirler. Herkes tam olarak uyum sağlayamaz. Ayrıca uyum sağlayan bireyler bulunduğu yeri daha da sağlamlaştırabilirler.

Fatih KURT

Kağıthane Anaokulu, Okul Müdürü

Kağıthane, İstanbul

İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE OYUN TEMELLİ ÖĞRETİMİN ÖNEMİ

Oyun, bireyin yaşamı ve doğayı öğrenme sürecinde kullandığı en temel etkinliklerden biridir. İnsanlar, doğumdan itibaren oyun yoluyla çevrelerini ve kendilerini tanıyarak yaşama uyum sağlamaktadırlar. Oyun, bireyin çevresiyle kurduğu etkileşimi güçlendirmekle kalmayıp bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyen önemli bir öğrenme aracı olarak değerlendirilmektedir.

Oyun yoluyla öğrenmenin üç temel özelliği bulunmaktadır:

- Birincisi, öğrenme süreci yalnızca ezbere dayalı bilgi hatırlamaya indirgenmemekte; bunun yerine öğrencilerin fikir üretme, araştırma yapma, inceleme, gözlem yapma, aktif katılım gösterme ve denemelerde bulunmaları teşvik edilmektedir.
- İkincisi, bu yaklaşımda öğrenme süreci ve eylemler, öğretmenin yönlendirmesinden çok öğrencinin kendi inisiyatifiyle şekillenmekte, böylece öğrencinin öğrenme sürecinde aktif bir rol üstlenmesi sağlanmaktadır.
- Üçüncüsü ise eğitim programı, geleneksel doğrusal ve sıralı bir yapının ötesine geçerek, esnek, yaratıcı ve bireysel farklılıklara uyum sağlayabilecek bir öğrenme süreci olarak tasarlanmaktadır.

İlk okuma Yazmada Oyunla Öğretim

İlk okuma yazma süreci, öğrencilerin eğitim hayatlarının temel yapı taşını oluşturur. Bu kritik süreçte oyun temelli öğretim yaklaşımının kullanılması, öğrenmeyi hem etkili hem de eğlenceli hale getirmektedir. Oyunlar, çocukların doğal öğrenme araçlarıdır ve onların dikkat sürelerini uzatmada, motivasyonlarını artırmada, bilişsel ve dil gelişimlerini desteklemede önemli bir rol oynamaktadır. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları yalnızca masa başında yapılan kitap, kavram ya da çizgi çalışmaları ile sınırlı tutulmamalıdır. Aksine, bu süreç sanat, drama, müzik ve oyun gibi çeşitli etkinlik türleriyle zenginleştirilerek gerçekleştirilmelidir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin bilişsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişimlerini bütüncül

bir yaklaşımla desteklemektedir. Hazırlık çalışmalarında top, ip, tebeşir, hulahop, denge tahtası gibi yapılandırılmış açık hava oyun materyallerinin kullanımı önem taşımaktadır. Ayrıca farklı yapıdaki zeminler, tırmanma olanakları sunan düzenekler ve denge gelişimini destekleyebilecek kütük gibi doğal materyallerin de etkinlik ortamlarına dahil edilmesi önerilmektedir. Oyunla öğretimde, öğrenilecek sesler, heceler, kelimeler ve cümleler çeşitli oyun aktiviteleriyle ilişkilendirilir. Böylece öğrenciler, masa başı rutinlerinden uzaklaşıp öğrenmeyi deneyimleyerek, yaşayarak ve keşfederek gerçekleştirirler. Örneğin, harfleri öğrenme sürecinde "harf avı" gibi oyunlar düzenlenebilir, hece ve kelime oluşturma aşamalarında kart oyunları veya hikâye tamamlama etkinlikleri yapılabilir.

İlk Okuma - Yazma Öğretiminde Kullanılabilecek 10 Yaratıcı Oyun Örneği

1. **Harf Dedektifleri:** Öğrencilerin sınıfta gizlenmiş harfleri bularak kelime oluşturduğu bir keşif oyunu. Örnek: "B" harfiyle başlayan nesneleri bulma.
2. **Sesli Labirent:** Yere çizilen labirentte her dönüşte harfleri seslendirme. Örnek: Sağa dönüşte "M", sola dönüşte "A" sesi çıkarma.
3. **Pantomim Kelime:** Basit kelimeleri beden diliyle canlandırıp tahmin etme. Örnek: "El" kelimesini elleri göstererek anlatma.
4. **Harf Çorbası:** Torbadan çekilen harflerle anlamlı kelimeler türetme. Örnek: "T-O-P" harflerinden "top" kelimesini oluşturma.
5. **Sıra Dışı Yazı:** Kum, pirinç veya oyun hamuru üzerine harf çizme. Örnek: Kum tepsisine "K" harfini çizme.
6. **Hızlı Heceleme:** Kelimeleri hecelerine ayırıp el çırparak söyleme. Örnek: "Ka-lem" derken her hecede el çırpma.
7. **Kelime Kulesi:** Harf yazılı bardaklarla kule yapıp kelime oluşturma. Örnek: "A-L-E" bardaklarıyla "ela" yapma.
8. **Sessiz Kitap:** Öğretmenin dudak hareketlerinden harf tahmini. Örnek: Sessizce "E" harfini yapıp öğrencilerin tahmin etmesi.

9. **Hikâye Zinciri:** Verilen harfle başlayan kelimelerle hikâye oluşturma. Örnek: "Ali-topu-at" zinciri.

10. **Ritmik Alfabe:** Ritim aletleri eşliğinde alfabe şarkısı söyleme. Örnek: Her vuruşta bir harf söyleme (A-vur-B-vur).

Önemli Notlar:

Bu oyunlar, ilk okuma-yazma sürecini eğlenceli hale getirirken harf-hece farkındalığı, okuma-yazma becerileri ve ince motor gelişimini destekler. Öğretmenler, sınıf dinamiklerine göre oyunları çeşitlendirebilir.

- Oyunlar 10-15 dakikayı geçmeyecek şekilde planlanmalı
- Görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stillerine uygun olmalı
- MEB'in ses grupları sırasına (e-l-a-k...) göre uyarlanmalı
- Somut materyallerle (kart, hamur, tebeşir vb.) desteklenmeli
- Olumlu pekiştireler ("Aferin, çok güzel okudun!") kullanılmalı

Bu yöntemle öğrenciler sadece akademik bilgi kazanmaz, aynı zamanda işbirliği yapma, problem çözme, iletişim kurma gibi sosyal becerilerini de geliştirirler. Ayrıca, oyunla desteklenen öğrenme süreci, hata yapmaktan korkmadan deneme yapmaya imkân tanıdığı için öğrencilerin özgüvenlerini artırır ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olur.

Sonuç olarak, ilk okuma yazma öğretiminde oyunların kullanılması, öğrenme sürecini daha etkili, kalıcı ve öğrenci merkezli hale getirmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin, oyun temelli etkinlikleri planlı ve bilinçli bir şekilde kullanmaları, öğrencilerin okuma yazmaya geçiş sürecini kolaylaştırmak açısından büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Calp, M. (2010). İlk okuma yazma öğretimi (3.). Nobel yayınevi.
- Çelenk, S. (2007). İlkokuma Yazma Programı ve Öğretimi (7. bs).

Nutku, Ö. (1998). Oyun,Çocuk ve Tiyatro. Özgür yayınevi.

Özer, A., Gürkan, A. C., & Ramazanoğlu, O. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri (No. 3). 4(3), Article 3.

Ünalın. (2006). Türkçe Öğretimi (3. bs). Nobel.

Yıldız, E., & Şimşek, Ü. (2020). Eğitsel Oyun, Okuma-Yazma-Oyun ve Okuma-Yazma-Uygulama Yöntemlerinin Öğrenme Problemlerini Gidermedeki Etkisi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/884375>

Hatice OKUYUCU

Şehit Üsteğmen Ümit Bekem İlkokulu

Sınıf Öğretmeni, Kayseri

ANNE BABANIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ GÖREVLERİ

Anne ve baba, bir çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte onun gelişiminde en önemli role sahip olan bireylerdir. Çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden sağlıklı bir şekilde yetişmesi, ebeveynlerin sorumluluklarını bilinçli bir şekilde yerine getirmesiyle mümkündür. Anne babalar, çocuklarını sadece büyütmele kalmaz, aynı zamanda onlara hayatı öğreten ilk öğretmenlerdir. Bu makalede, anne babaların çocuklarına karşı olan temel görevleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

1. Çocuğun Fiziksel İhtiyaçlarını Karşılama

Bir çocuğun sağlıklı bir birey olarak büyüebilmesi için öncelikle fiziksel ihtiyaçlarının eksiksiz bir şekilde karşılanması gerekmektedir. Anne babalar, çocuğun temel ihtiyaçlarını yerine getirmekle yükümlüdür. Bu kapsamda:

a) Beslenme ve Sağlık

- Çocukların yaşına ve gelişim seviyesine uygun beslenmesini sağlamak gerekir. Sağlıklı ve dengeli bir diyet, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimini olumlu yönde etkiler.

- Çocuğun düzenli sağlık kontrollerini yaptırmak ve hastalandığında gerekli tıbbi desteği almak, ebeveynlerin sorumluluğundadır.

b) Güvenli Bir Ortam Sağlama

- Çocukların yaşadıkları çevrenin güvenli olması önemlidir. Kazalara karşı önlem almak, tehlikeli ortamlardan uzak tutmak, ebeveynlerin dikkat etmesi gereken hususlardandır.
- Ev ortamında fiziksel güvenliği sağlamak kadar, dış çevrede de çocuğun güvende olmasını sağlamak ebeveynlerin görevleri arasındadır.

2. Sevgi ve Duygusal Destek Sunmak

Çocukların sadece fiziksel ihtiyaçların karşılanması yeterli değildir. Duygusal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmek için sevgi ve ilgi büyük bir önem taşır.

a) Güvenli Bağlanma Geliştirme

- Çocuk, ebeveynlerinden aldığı sevgi ve ilgi ile kendini güvende hisseder. Bu güven duygusu, onun ilerleyen yaşlarda sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olur.
- Çocukların duygularını anlamak ve onların kendilerini ifade etmelerine olanak sağlamak gerekir. Ebeveynler, çocuklarını dinlemeli ve onların hislerine değer verdiğini göstermelidir.

b) Özgüven Kazandırma

- Sevgi dolu bir ortamda yetişen çocuklar, kendilerine daha çok güvenirlir. Ebeveynlerin destekleyici tutumu, çocuğun kendini yeterli ve değerli hissetmesine katkıda bulunur.
- Çocuğun başarılarını takdir etmek, ona cesaret vermek ve hata yaptığında onu aşağılamadan doğru yolu göstermek önemlidir.

3. Eğitim ve Ahlaki Değerler Kazandırmak

Anne babalar, çocuklarının sadece akademik başarısını değil, aynı zamanda ahlaki gelişimini de desteklemek zorundadır.

a) Eğitim ve Öğrenme Sürecine Destek Olmak

- Çocuğun eğitim hayatına ilgi göstermek, onun okulda başarılı olmasını sağlayan en önemli faktörlerden biridir.
- Derslerinde destek olmak, okul hayatına aktif olarak katılmak ve çocuğa kitap okuma alışkanlığı kazandırmak büyük önem taşır

b) Ahlaki Değerler ve Toplumsal Sorumluluklar Kazandırma

- Çocuklar, doğru ve yanlış kavramlarını ebeveynlerinden öğrenirler. Bu nedenle anne babalar, dürüstlük, saygı, empati, yardımlaşma gibi değerleri çocuklarına öğretmelidir.
- Kendi davranışlarıyla iyi bir model olmak, çocukların ahlaki gelişimi için en etkili yöntemlerden biridir.

4. Disiplin ve Sınır Koyma

Çocuklar, hayatlarını düzenli bir şekilde sürdürebilmeleri için belirli kurallara ve sınırlara ihtiyaç duyarlar.

a) Sevgiyle Disiplin Sağlama

- Disiplin, çocuğu cezalandırmak değil, ona doğru davranışları öğretmek anlamına gelir. Ebeveynler, çocuklarını sevgiyle yönlendirmeli ve sabırlı olmalıdır.
- Cezalandırma yerine, çocuğa hatalarından ders çıkarması için fırsatlar sunulmalıdır.

b) Kurallar ve Sınırlar Belirleme

- Çocukların yaşına uygun kurallar koymak, onların sorumluluk bilinci kazanmasına yardımcı olur.
- Anne ve baba, belirledikleri kurallarda tutarlı olmalı ve çocuğun bu kurallara uymasını teşvik etmelidir,

5. Sosyal ve Kişisel Gelişimi Destekleme

Çocukların bireysel yeteneklerini keşfetmeleri ve sosyal beceriler geliştirmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir.

a) Sosyal Beceriler Kazandırma

- Çocuklara paylaşmayı, iş birliği yapmayı ve saygılı olmayı öğretmek önemlidir.
- Arkadaş edinme, grup içinde çalışma gibi sosyal beceriler kazandırmak için fırsatlar yaratılmalıdır.

b) Bireysel Yetenekleri Keşfetme

- Her çocuğun kendine özgü ilgi alanları ve yetenekleri vardır. Ebeveynler, çocuklarının yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olmalı ve onları desteklemelidir.
- Sanat, spor, müzik gibi alanlarda çocuklarını teşvik etmek, onların kendilerini geliştirmelerine olanak tanır.

6. Sorumluluk Bilinci Kazandırma

Çocukların ilerleyen yaşlarda bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyler olmaları için, küçük yaşlardan itibaren bu bilinci kazanmaları gerekmektedir.

a) Küçük Görevler Vermek

- Çocuklara mümkündür. Yaşlarına uygun görevler vererek onların sorumluluk bilincini geliştirmek mümkündür.
- Kendi odasını toplamak, sofraya yardım etmek gibi görevler, çocuğun sorumluluk almasını sağlar.

b) Özgüven ve Bağımsızlık Kazandırma

- Çocukların her zaman ebeveynlerine bağımlı olmaması için, kendi başlarına karar almalarına ve problem çözmelerine fırsat verilmelidir.
- Hata yapmalarına izin vererek, hatalarından ders çıkarmalarına yardımcı olunmalıdır.

Sonuç

Anne babaların çocukları üzerindeki görevleri, onların hayatlarının her alanında rehberlik etmeyi içerir. Fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak, duygusal destek sunmak, ahlaki değerler kazandırmak, disiplin sağlamak ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, ebeveynlerin en önemli sorumlulukları arasındadır.

Bilinçli ve sevgi dolu ebeveynler, çocuklarının sağlıklı, mutlu ve başarılı bireyler olarak yetişmesine büyük katkı sağlar. Çocuk yetiştirmek, yalnızca onları büyütmek değil, aynı zamanda hayata hazırlamak anlamına gelir.

Hicran KORKMAZ

Bayramca Anaokulu, Okul Öncesi Öğretmeni

Ünye, Ordu

ANADOLU LİSELERİNDE YAŞANAN DİSİPLİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ VE ÖNLENMESİNE YÖNELİK UYGULAMALAR

Eğitim, ailede başlayan sonrasında okul aracılığı ile sistematik olarak devam eden bir süreçtir. Eğitim, bireylerde istendik davranış değişikliği olarak ifade edilmektedir (Başar, 2001, s. 3). Eğitimin gerçekleşmesi ve istenilen düzeyde olması uygun okul ikliminin olmasına bağlıdır. Okul ikliminde yaşanan aksaklıklar veya sorunlardan en çok eğitim faaliyetleri etkilenmektedir. Okul iklimini bozan önemli etmenlerden birisi de karşılaşılan disiplin olaylarıdır. Disiplin sorunları en çok gerçekleştiren kişiye etkilese de diğer öğrencileri, öğretmeni de etkilemektedir (Başar, 2001, s. 95).

Disiplin sorunları birden çok alanda gözlemlenebilmektedir. Ortaöğretim kurumlarında en çok rastlanan disiplin olayları arasında; ders içi ve ders dışı faaliyetlerin akışını bozma, şiddet olayları, okuldan kaçma, okul sınırları içerisinde tütün ve tütün mamulleri bulundurmak veya içmek, kopya çekmek ve okul tarafından verilen belgeler üzerinde değişiklik yapmak gelmektedir (Bayraktar, 2015, s. 57; Pehlivan, 2017, s. 110). Genel liselerde kavga etme, sigara içme, dersin akışını bozma disiplin davranışları gözlemlenirken, Anadolu fen liselerinde kavga etme, görevi yerine getirmeme disiplin dışı davranışları daha sık görülmektedir (Duran, 2011, s. 3)

Disiplin olaylarının birçok nedeni olabilmektedir. Bunların başında aile, öğrenci, öğretmen, okul yönetimi, öğretim programları ve çevre gelmektedir. Bu etkenlerden bir ya da bir kaç bireyin davranışlarını negatif yönde etkileyebilmekte ve disiplin sorunun ortaya çıkmasına neden

olmaktadır. Ortaöğretim kurumunda eğitim alan öğrencilerin yaş aralığı 14 ile 18 arasındadır. Bu yaş aralığı gelişim özellikleri arasında ergenlik döneminin de olması disiplin sorunları konusundaki etkenler arasında yer almaktadır (Karahan, 2020, s. 2). (Yumuşak ve Balcı, 2018)' e göre disiplin dışı olayların meydana gelme sebepleri arasında aile, çevre, okul dışı faktörler ve arkadaş grupları yer almaktadır. Dezavantajlı çevrede bulunan okulda öğrenim gören öğrenciler veya dezavantajlı bir çevrede yetişen öğrenciler daha fazla disiplin dışı davranış sergilediği vurgulanmıştır (Tunç vd., 2015, s. 389). Öğrencinin disiplin dışı davranış sergilemesinde anne baba ile birlikte yaşama, ailede fiziksel ceza uygulanması, ailenin öğrenciye ilgi gösterip göstermemesi, ailenin başarı beklentisi yatmaktadır (Dedeoğlu, 2010, s. 8).

Disiplin sorunu, çözülmesi gereken basit bir problem olarak görülmesinden ziyade üzerinde durulması ve önlemler alınması gereken bir süreçtir. Karşılaşılan disiplin sorununda olaya odaklanmak yerine önceliğin disiplin sorunun altında yatan sebeplerin araştırılmasına verilmelidir (Ünal ve Ada, 2003, s. 42). Belirlenen sebeplerin araştırılması sonucunda belirlenen müdahale yöntemi uygulanmalı ve sonuçlarının belirlenmesi gerekir. Karşılaşılan disiplin sorununun çözümünden sonra önemli bir aşamada bu disiplin sorunu veya buna benzer sorunların tekrar yaşanması için alınacak önlemlerdir (Geylan ve Tonus, 2013, s.184). Sürecin yönetilmesinde okul yöneticisinin başarısı karşılaşılan disiplin sorunlarını kabul edilebilir düzeyde çözülmesine olanak sağlayacaktır (Bayraktar, 2015, s. 102). Okul müdürü okul öğrenci ödül ve disiplin kuruluna görevlendireceği müdür yardımcısı veya müdür yardımcısının belirlenmesinde liyakatin göz önünde tutulması disiplin sorunları konusunda atılacak ilk önlemler arasında gösterilebilir.

Bu araştırmanın amacı Kocaeli ili Derince ve Körfez ilçesinde görev yapan Anadolu lisesinde görevli okul yöneticilerinin karşılaştıkları disiplin sorunlarının çözümü ve önlenmesinde tercih ettikleri yaklaşımları ve kullandıkları yaklaşımların nasıl sonuçlandığını ortaya koymaktır.

Bu çalışmada disiplin, disiplin sorunlarının nedenleri, disiplin yöntemleri ve disiplin modelleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Disiplinin amacı

bireylerin toplumsal düzen içinde bulunan düzene ve kanuna uymalarını sağlamaktır. Bu davranışları bireyin içten denetim sağlayarak gerçekleştirilmesi beklenir (Başaran, 1989, s. 158).

Toplumda olduğu gibi okullarda da disiplini sağlamanın tek ve kesin bir yolu yoktur. Fakat amaçlanan hedeflere ulaşmak, düzenli bir eğitim ortamı oluşturmak ve ahenkli bir okul kültürü oluşturmak için karşılaşılan disiplin dışı davranışlarının altında yatan nedenler araştırılmalı ve buna göre önlemler alınması yararlı olacaktır (Ada vd., 2006, s. 102). Öğrencilerin sergiledikleri disiplin dışı davranışların altında bir ya da birden çok neden olabilmektedir. Bu nedenler arasında; öğrenci, öğretmen, okul ve öğretim programı, aile ve çevre yer almaktadır.

Disiplin dışı davranışın değiştirilmesinde davranışın altında yatan nedenlerin araştırılması ve buna göre yol izlenmesi uygun olacaktır. Disiplin dışı davranışın nedeni öğrenci ise öğrenci ile açık, net ve anlaşılır bir görüşme gerçekleştirilerek davranış değişikliği sağlanmalı. Bu durumda öğretmenin etkin bir rehber olarak öğrenciye danışmanlık yapması vardır. Eğer disiplin dışı davranışın nedeni öğretmenin davranışları ise öğretmen bunu kabullenmeli ve çözüme öğrencileri de katarak yol izlemelidir (Celep, 2000, s. 133). Anadolu liselerinde yaşanan bir disiplin sorunun altında yer alan durum rehberlik servisine iyice araştırılmalıdır. Öğrenci-veli bu süreçte iyi izlenmelidir.

(Bayraktar, 2015, s.110) ortaöğretim kurumlarında yaşanan disiplin olayları ve okul yöneticilerin önleyici uygulamaları yüksek lisans tezinde okul müdürlerinin önleyici çalışmalarda en az az sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle ilgili tedbir alma, çevresel faktörler ile ilgili tedbir alma yöntemlerinin kullandıklarını belirlemiştir. Bu çalışma ile araştırmadan elde eden sonuçlar çelişmektedir.

Okul yöneticilerinin önleyici tedbirler almasına rağmen disiplin sorunu ile karşılaşması sonucunda sorunun anlaşılması, bire bir ilgilenme, görüşme yapma, gözlemlenme, sorumluluk verme, empati, ikna ve uyarı yöntemlerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu yöntemlerin yanında okul yöneticileri en son çare olarak yönetmeliği uygulama ve ceza verme yaklaşımlarını sergilediklerini belirtmişlerdir. (Tunç

vd., 2015, s. 399) çalışmalarında katılımcıların disiplin sorunu ile başa çıkmada rehberlik servisinde yardım almayı tercih ettiklerini bunun yanında ceza uygulamalarına az başvurduklarını belirlemişlerdir. (Pehlivan ve Demirtaş, 2019, s. 45) düzeltici disiplin yaklaşımında ceza verme, disiplin kuruluna sevk etme, öğrenci ile iletişim kurma ve sözlü uyarı yöntemlerini okul yöneticilerinin tercih ettiğini belirlemişlerdir. (Duran, 2011, s. 59) yüksek lisans tezinde disiplin olayları için disiplin kurulu tarafından en çok kınama ve kısa süreli uzaklaştırma cezası verildiğini belirlemiştir.

(Karahan, 2020, s. 61) yüksek lisans tezinde ortaöğretimde disiplin konusu ile ilgili bir özel okul ile bir devlet okulunun karşılaştırmasını yapmış ve hem devlet okulunda hem de özel okulda en fazla disiplin yönünden disiplin kuruluna yönlendirilen öğrencilerin 2017-2018 eğitim öğretim yılında olduğunu belirlemiştir. (Karaboğa, 2014, s. 68) yaptığı çalışmada okul yöneticileri ve öğretmenlerin hata yapanın cezasını çekmesi gerektiğini düşündüklerini ortaya koymuştur. Bu çalışmanın sonucu araştırma sonucu ile çelişmektedir. Araştırmada yer alan okul yöneticileri son çare olarak ceza uygulamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonucuna göre okul yöneticileri disiplin sorununun çözümünde veli ile iletişimin kurulması ve velinin sürece dahil edilmesinin süreci olumlu etkileyeceğini düşünmektedirler. Çalışmanın sonucu alan yazında yer alan çalışmalar tarafından desteklenmektedir. (Bilir vd., 2007, s. 13) disiplin sorunlarında ailelerin daha etkin katılım sağlaması gerektiğini vurgulamıştır. (Tunç vd., 2015, s. 399) aile ile görüşme disiplin sorunun çözümüne destek sunacağı sonucunu ortaya koymuştur. (Pehlivan ve Demirtaş, 2019, s. 45) düzeltici disiplin yaklaşımında yöneticilerin öğrenci velileri ile görüşmeler yaptıklarını saptamıştır. (Aydoğan, 2019, s. 80) meslek liselerinde öğrencilerin disiplin sorunları üzerine yapmış olduğu yüksek lisans tezinde öğrencilerin disiplin sorunları göstermesinin sebepleri arasında öğrenci- veli, okul- veli ilişkisinin yeterli düzeyde olmamasını tespit etmiştir.

Araştırmaya katılan okul yöneticileri disiplin sorunun çözümünde rehberlik servisi, öğretmenlerle iş birliği içinde, sınıf rehber öğretmenleri ve okul yöneticilerinin yer alması gerektiğini vurgulamıştır. (Çerçi, 2009, s. 111) okul yönetimin öğrencilerin

davranışları üzerinde etkili olduğu görüşüne katılımcıların %88,5'inin katıldığını tespit etmiştir. (Aygün, 2013, s. 131) çalışmasında öğretmenlerin okul yöneticilerin boş vermişlik halinin disiplin sorunlarının ortaya çıkmasına neden olduğu görüşünü savunduğunu belirtmiştir. (Karaboğa, 2014, s. 67) öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin disiplin sorunu sergileme konusunda okul yöneticilerinin tutumlarının etkili olduğunu dile getirmiştir. (Pehlivan ve Demirtaş, 2019, s. 45) çalışmalarında destekleyici disiplin yaklaşımında rehber öğretmeni, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlerle iş birliğinin yapılmasının okul yöneticilerin en çok tercihleri arasında yer aldığını vurgulamışlardır.

Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin disiplin sorunlarının çözümünde okul aile birliğinin destek sunmasının yararlı olacağı görüşü yer almaktadır. Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde disiplin sorunun çözüm sürecinde okul aile birliğine yer verilmediği belirlenmiştir.

Araştırma sonucuna göre okul yöneticileri disiplin sorunlarına yönelik gerçekleştirdikleri uygulamaların olumlu yönünün çok olduğu buna rağmen az da olsa olumsuz yönlerinin de olduğunu belirtmişlerdir. Olumlu sonuçlar olarak okul yöneticileri disiplin sorunlarında azalma, başarının artması, dikkatli davranma, öğrenciyi kazanma, aidiyet duygusu, davranış değişikliği, empati duygusunda gelişme, öz disiplin gelişimi ve örnek teşkil ettiğini vurgulamıştır. (Çerçi, 2009, s. 114) araştırmaya katılan öğretmenlerin akademik başarıları düşük olan öğrencilerin daha çok disiplin sorunu yaşattığı görüşünü savunmaktadır. (Aydoğan, 2019, s. 82) okul yöneticilerin görüşlerine göre disiplin sorunlarının ve davranış problemlerinin azaltılmasının akademik başarıyı artıracığı düşüncesine sahip olduğunu tespit etmiştir. Alan yazında yer alan çalışmalar araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Alan yazında öğrenci başarı konusunda araştırma sonucu ile çelişen çalışma yer almaktadır. (Karahana, 2020, s. 62) çalışmasında ortaöğretim devlet okullarında akademik başarıları düşük olan öğrencilerin disiplin kuruluna gitmediğini saptamıştır.

Alan yazında yer alan disiplin sorunları ile ilgili çalışmalar genellikle disiplin sorunun çözümünde kullanılan yöntemler üzerinde

durulmuştur. Uygulanan yaklaşımların sonuçlarının araştırıldığı çalışma sayısı fazla değildir.

Araştırma sonucuna göre uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

- Disiplin sorunları gerçekleşmeden sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenerek önlemsel tedbirler alınması etkili olacaktır.
- Karşılaşılan disiplin sorununda olaya odaklanılmalı, öğrencinin kişiliği zarar görmeyecek şekilde çözüm yolların aranması öğrenci de olumsuz duyguların oluşmasını engelleyecektir.
- Öğretmenlerin sürece dâhil olması için motivasyonlarını artırıcı uygulamalar gerçekleştirilebilir.
- Disiplin sorunun çözümünde en çok ailelerin sürece dahil edilmesinde çaba harcandığından ailelere yönelik seminerler, konferanslar, veli günleri düzenlenerek ailelerin okul ile bağı güçlendirilebilir.
- Disiplin olaylarında bir öğretim kurumunda disiplin defteri incelenerek ve disiplin sorununa dahil olan kişilerle görüşme yaparak durum çalışması gerçekleştirilebilir.
- Farklı okul türlerinde gerçekleşen disiplin sorunlarının benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya çıkarılacağı bir araştırma planlanabilir.

İbrahim GÜLMEZ

Oruç Reis Anadolu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

Körfez, Kocaeli